

Секція. Бухгалтерський, управлінський облік і аудит

Лень Василь Степанович

кандидат економічних наук, професор

Чернігівський національний технологічний університет,

м. Чернігів, Україна

Гливенко Валентина Василівна

кандидат економічних наук, доцент

Чернігівський національний технологічний університет,

м. Чернігів, Україна

ЩОДО ОТРИМАННЯ ПОКАЗНИКІВ ЗВІТНОСТІ З КСВ КАТЕГОРІЇ «СОЦІАЛЬНА»

На світовому рівні питання соціальної та екологічної відповідальності підприємств активно почали підніматися у другій половині ХХ століття. На Всесвітньому економічному форумі 31 січня 1999 року Кофі Аннан (Генеральний секретар ООН) вперше запропонував у своєму виступі Глобальний договір (англ. *United Nations Global Compact*), мета якого – об'єднати зусилля компаній, установ ООН, трудящих і громадянського суспільства щодо реалізації універсальних соціальних і екологічних принципів. Глобальний договір просуває концепцію відповідального корпоративного громадянства, з тим, щоб ділові кола сприяли вирішенню проблем глобалізації. З метою поширення практики орієнтації на концепцію сталого розвитку на Європейському континенті в 2006 році створено Європейський Альянс КСВ (КСВ – корпоративна соціальна відповідальність). Функціонують також інші міжнародні організації, які орієнтуються на стандарти КСВ і сприяють їх застосуванню на практиці.

Така увага до соціальних і екологічних проблем призвела до появи звітності підприємств, в якій розкривається вплив їх діяльності на

навколишнє середовище, трудові ресурси підприємства і суспільство, і подальшої її регламентації на світовому, регіональному рівнях, а також на рівні господарюючих суб'єктів.

В Україні наразі соціально-орієнтований розвиток підприємств знаходиться в зародковій стадії і не регламентується державою. Лише в Господарському кодексі [1] зазначено, що господарська діяльність суб'єктів господарювання здійснюється з метою досягнення економічних і соціальних результатів, а також отримання прибутку. Звітність з КСВ подає незначна кількість господарюючих суб'єктів. Проте сучасні умови і накопичений світовий досвід переконливо доводять її неминучість і поширення на все більше їх число.

При складанні звітності з КСВ підприємства, використовують міжнародні стандарти і керівництва. Найбільш широко використовується Керівництво G4 [2], в якому показники КСВ зведені в 3 категорії: економічна; екологічна; соціальна. Кожна категорія включає в себе аспекти, які розкриваються через складові. Складові аспектів – це окремі показники та/або сукупності цифрових даних та/або текстів, які розкривають їх зміст. Структуру категорії КСВ «Соціальна» наведено на рис.1.

*У дужках наведена кількість складових аспектів згідно з G4

Рис. 1. Структура категорії КСВ «Соціальна»

Питання збору необхідної інформації і формування показників для включення в звіти з КСВ вимагає організаційного забезпечення. У G4 наведена загальна структура і назва показників звіту з КСВ. Однак підприємство повинно самостійно розробити конкретну структуру, що враховує вимоги як G4, так і специфіку діяльності самого підприємства, а також потреби стейкхолдерів.

Аналіз підрозділів, яким може бути доручено збирання, підготовка і подання інформації показує, що з 48 складових аспектів категорії «Соціальна» бухгалтерська служба за участю інших служб формує 12

складових (самостійно – 2), кадрова служба – 24 (самостійно – 7); юридична служба – 10 (самостійно – 3); служба техніки безпеки – 3; інші служби – 24 (самостійно – 6); дані колективного договору – 5. Таким чином, із 48 складових аспектів 18-23 можуть бути сформовані в одному підрозділі підприємства, а для отримання інших 25-30 складових необхідна взаємодія 2-4 підрозділів.

Складання звітності з КСВ є приватною ініціативою, а тому її підготовка та оприлюднення регламентуються внутрішніми положеннями підприємств. На наш погляд, організаційна сторона складання звітності з КСВ може бути складовою частиною внутрішнього нормативного документа «Про політику бухгалтерського обліку», в якому розкривається організація бухгалтерського обліку, політика бухгалтерського обліку, політика податкових відносин, політика управлінського обліку й інші політики [3]. У цьому ж документі окремим розділом може бути також розділ «Політика корпоративної соціальної відповідальності». Починатися цей розділ повинен з визначення нормативного документа, на основі якого буде складатися такий звіт. Далі потрібно вибрати і обґрунтувати перелік складових і їх зміст для звітності з КСВ, затвердити форми звітів, призначити відповідальних за їх складання та визначити строки подання. Дати підготовки відповідальними звітності та подання до затвердження зведеного звіту доцільно узгодити з датами здачі податкових, статистичних, управлінських та адміністративних звітів, які вже містять ряд необхідних показників.

Приклад розподілу обов'язків із формування показників підкатегорії «Практика трудових відносин та гідна праця» згідно з вимогами Керівництва G4 наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

**Приклад розподілу обов'язків по формуванню показників підкатегорії
«Практика трудових відносин та гідна праця»**

Найменування аспектів	Відповідальні за підготовку (підрозділ, посада)	Форма звіту	Дата здачі звіту
1. Зайнятість	Відділ кадрів	К-1.1.1, К-1.1.2, К-1.1.3	30.01
2. Взаємовідносини співробітників і керівництва	Відділ кадрів	К-1.2.1	30.01
3. Здоров'я та безпека на робочому місці	Відділ кадрів	К-1.3.1	30.01
	Служба ТБ	ТБ-1.3.2 ТБ-1.3.3 ТБ-1.3.4	30.01
4. Підготовка та освіта	Відділ кадрів	О-1.4.1 О-1.4.2 О-1.4.3	30.01
5. Різноманітність і рівні можливості	Відділ кадрів	РВ-1.5.1	30.01
6. Рівна винагорода для жінок і чоловіків	Бухгалтерія	В-1.6.1	30.01
7. Оцінка практики трудових відносин постачальників	Служба постачання	ОП-1.7.1	30.01
	Юридична служба	ОП-1.7.2	30.01
8. Механізми подачі скарг на практику трудових відносин	Юридична служба	СП-1.8.1	30.01

Для спрощення в таблиці наведені цифрові шифри складових відповідно до Керівництва G4. Однак, підприємства можуть доповнювати необхідні цим Керівництвом показники, використовувати інші керівництва і використовувати власну шифровку звітів.

Основним джерелом інформації для складання звітності з КСВ є господарський облік, під яким ми розуміємо фіксацію фактів, пов'язаних з діяльністю підприємства і необхідних для її забезпечення з метою надання інформації зовнішнім і внутрішнім користувачам відповідно до Закону та внутрішніх правил для прийняття управлінських рішень [4]. Загальну схему формування інформації для звітності з КСВ категорії «Соціальна» наведено на рис. 2.

Рис. 2. Формування інформації для звітності з КСВ за категорією «Соціальна»

Слід зазначити, що при розкритті окремих складових аспектів необхідне проведення польових досліджень і їх аналіз. Одночасно, якщо складова вимагає розкриття порушень, а їх не було, то досить при її розкритті короткої заяви про цей факт. Наприклад, якщо на підприємстві не використовувалася дитяча праця (аспект підкатегорії «Права людини»), то заявляється – «Дитяча праця на підприємстві не використовувалась».

Багато компаній, з метою збільшення довіри до соціальної звітності, проводять її зовнішній аудит. Це вимагає доказовості звітної інформації. Докази – це документи, які є письмовим підтвердженням певної форми і змісту щодо здійснення того чи іншого господарського факту (явища, процесу, операції і т.д.) [5]. Тому підрозділи, що надають показники для КСВ, повинні забезпечити наявність документів, що їх підтверджують. Такими документами можуть бути бухгалтерські документи, різні довідки, довідки-розрахунки, акти зняття показань приладів, довідки про наведення показників з інших внутрішніх і зовнішніх форм звітності тощо.

Орієнтація підприємств на концепцію сталого розвитку вимагає додаткових екологічних і соціальних витрат. Тому в Генеральних бюджетах підприємств на здійснення цих заходів повинні передбачатися певні витрати.

При складанні звітності з КСВ слід керуватися принципами, визначеними Керівництвом G4, які поділяються на принципи визначення змісту звіту (взаємодія із зацікавленими сторонами, контекст сталого розвитку, істотності, повноти) і принципи забезпечення якості звіту (збалансованості, порівнянності, точності, своєчасності, ясності, надійності).

Висновок. Для регламентації отримання показників звіту з КСВ за категорією «Соціальна» пропонується у внутрішньому нормативному документі (Про політику бухгалтерського обліку) виділяти розділ «Політика КСВ», в якому виділити підрозділ «Соціальна політика». У цьому підрозділі необхідно визначитися з нормативним документом, відповідно до якого буде формуватися звітність, аспектами, що підлягають розкриттю, а також складовими аспектів. Далі необхідно затвердити форми таблиць і вимоги до тексту для розкриття складових, призначити відповідальних осіб за формування показників для звіту за цією категорією та строки їх подання за призначенням, а також передбачити документальне підтвердження наведеної інформації.

Література

1. Господарський кодекс України. Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. URL <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page2>
2. Руководство по отчетности в области устойчивого развития G4. URL <https://www.globalreporting.org/resource/library/Russian-G4-Part-One.pdf>
3. Лень В.С. Політика бухгалтерського обліку в бюджетних установах: зміст та структура / В.С. Лень, В.А. Нехай // Вісник ЧНТУ. Серія економічні науки. Чернігів: ЧНТУ, 2014.— № 4. (76) – С. 289-301.
4. Лень В.С. Господарський облік: дефініція та зміст [Текст] / В.С. Лень // Вісник ЧДТУ. Серія економічні науки. Чернігів: ЧДТУ, 2012. – № 56 (1). – С. 284-289. URL ekona.org.ua/repository/view/128/

5. Документування в бухгалтерському обліку: процесний підхід: монографія [Текст] / С.Ф. Легенчук, К.О. Вольська, О.В. Вакун. – Івано-Франківськ: видавець Кушнір Г.М., 2016. – 228 с.